

ΠΑΛΗΕΣ ΑΝΑΜΝΗΣΕΙΣ

Ραδιοφωνική έκπομπή διά τήν 14 ην
'Ιανουαρίου 1973, ήμέραν ΚΥΡΙΑ-
ΚΗΝ καί ὤραν : 20.30' - 21.00'

Τήν έκπομπήν παρουσιάζουν ὁ ΚΩΣΤΑΣ
ΓΙΑΝΝΙΔΗΣ καί ὁ ΔΗΜΗΤΡΗΣ ΓΙΑΝΝΟΥ-
ΚΑΚΗΣ. Τραγουδοῦ ἡ ΚΛΕΙΩ ΔΕΝΑΡΔΟΥ.

- ΓΙΑΝΝΙΔΗΣ 'Αγαπητέ μου Δημήτρη, ἔχομε μιλήσει γιά τόσους τύπους τῆς παλαιᾶς Ἀθήνας, μά δέν ἔτυχε ποτέ νά ποῦμε τίποτε γιά ἕναν περίφημο τύπο πού λεγότανε, ὅπως μοῦ εἶπανε : Καλοξημέρωμας. Εἶναι ἀλήθεια ὅτι ὑπῆρξε τέτοιος ἀθηναῖος μέ τέτοιο ὄνομα ;
- ΓΙΑΝΝΟΥΚΑΚΗΣ 'Ο Καλοξημέρωμας ; Καί βέβαια ὑπῆρξε, μόνο πού δέν ἦτανε ἀθηναῖος, οὔτε καν Ἕλληνας. Ἦτανε ἑλβετός ζωγράφος καί εἶχε ἔρθει στήν Ἀθήνα, πρίν γίνῃ ἀκόμη πρωτεύουσα ἡ ἐρειπωμένη ἀρχαία πόλις.
- ΓΙΑΝΝΙΔΗΣ 'Ελβετός ζωγράφος εἶπες ; Καί πῶς λεγότανε καλοξημέρωμας ;
- ΓΙΑΝΝΟΥΚΑΚΗΣ Τό πραγματικό ὄνομα τοῦ ἑλβετοῦ αὐτοῦ ζωγράφου, ἀμφισβητεῖται. Ἄλλοι τόν γράφουν Κόλενμπεργκερ καί ἄλλοι Βόλφεν-μπεργκερ
- ΓΙΑΝΝΙΔΗΣ Στήν κατάληξι τοῦ ἐπωνύμου μιά φορά, σ' αὐτό τό Μπεργκερ, συμφωνοῦν ὅλοι. Διαφωνοῦν στό Κόλεν ἢ στό Βόλφεν... Μά δέν μοῦ εἶπες γιά ποιόν λόγο τοῦ εἶχανε κολλήσει αὐτό τό παρατσουκλι οἱ ἀνά ντόπιοι.
- ΓΙΑΝΝΟΥΚΑΚΗΣ 'Ο Βόλφενμπεργκερ δέν εἶχε μάθει παρα μόνο αὐτήν τήν λέξι : Καλοξημέρωμα καί τήν ἔλεγε σέ κάθε περίστασι. Καλημέρα ἀφεντικῶ τοῦ ἔλεγε κάποιος κι' αὐτός ἀπαντοῦσε : Καλοξημέρωμα... Τί γίνεσαι μουσιού ζωγράφε ; τοῦ ἔλεγε ἄλλος. Καλοξημέρωμα ἀπαντοῦσε

- ΓΙΑΝΝΙΔΗΣ Δικαίως λοιπόν οι άθηναίοι που ήτανε από τά άρχατα χρόνια φιλοπαίγμονες και χωρατατζήδες του είχανε κολλήσει αυτό τό παρατσουλι.
- ΓΙΑΝΝΟΥΚΑΚΗΣ 'Η εποχή για τήν όποία μιλάμε Γράγκο μου, είναι τό έτος 1833 Πρωτεύουσα της 'Ελλάδος που μόλις άπελευθερώθηκε, είναι τό Ναύπλιον, προσωρινή όμως πρωτεύουσα, γιατί όλοι ξέρουν ότι όριστική πρωτεύουσα θά γίνει ή 'Αθήνα...
- ΓΙΑΝΝΙΔΗΣ "Υστερα από πολλές συζητήσεις και πολλούς καυγάδες, όπως έχομε πει και άλλοτε.
- ΓΙΑΝΝΟΥΚΑΚΗΣ "Αλλως τε τό έχει πει αυτό ό ποιητής της εποχής, ό 'Αλέξανδρος Σούτσος, σ'ένα του ποίημα :

Καιρός είναι, καιρός είναι
 ν'αναλάβουν αι 'Αθηναί
 του Δίσχόλου, του Σωκράτους
 ως πρωτεύουσα του Κράτους !...
 Ναι, τό άστν της Παλλάδος
 πρώτη πόλις της 'Ελλάδος !...

- ΓΙΑΝΝΙΔΗΣ "Όμως όταν ό 'Αλέξανδρος Σούτσος έγραφε αυτούς τους στίχους, είναι γεγονός ότι ή 'Αθήνα και ή 'Αττική καθώς και ή Χαλκίδα με τήν Εύβοια δέν είχανε ακόμη φύγει από τήν Τουρκική Διοίκηση. 'Από τήν εποχή του Καποδίστρια είχανε αρχίσει διαπραγματεύσεις με τον Χατζή 'Ισμαήλ μπέη που ήτανε εκπρόσωπος του Σουλτάνου για τήν 'Αττική και τήν Εύβοια μά έως τά 1833, που υπήρχε πιά ό "Όθων, αυτές οι διαπραγματεύσεις δέν είχαν πάρει τέλος. "Έτσι δέν είναι ;

- ΓΙΑΝΝΟΥΚΑΚΗΣ "Έτσι άκριβώς και άπορώ που τά ξέρεις ;
- ΓΙΑΝΝΙΔΗΣ Κάπου θά τά 'χω διαβάσει βέβαια.
- ΓΙΑΝΝΟΥΚΑΚΗΣ Κι'έτσι άκριβώς είναι. Μπράβο σου όμως που θυμάσαι και τό όθρο του Χατζή 'Ισμαήλ μπέη που ήτανε τότε διοικητής της 'Αθήνας και της 'Αττικής. Αύτός ό Χατζή 'Ισμαήλ μπέης δέν έννοούσε να συκοφαντηθί με τήν συνθήκη των πρέσβων που έλευθέρωνε τήν 'Αλλάδα

- ΓΙΑΝΝΙΑΔΗΣ Γιατί δέν ήθελε νά συμμορφωθῆ ὁ Ἰσμαήλ μὲ μπέης ;
- ΓΙΑΝΝΟΥΚΑΚΗΣ Δέν ἔλεγε πὼς δέν ήθελε νά ἐκτελέσῃ τήν συνθήκη, μὰ εὑρισκε διάφορες προφάσεις καί ὄλο ἀνέβαλλε τήν παράδοσι τῆς Ἀθήνας στήν Ἑλληνική Διοίκησι.
- ΓΙΑΝΝΙΑΔΗΣ Πότε ἔλεγε ἡ συνθήκη ὅτι θά ἔπρεπε νά παραδοθῆ ἡ Ἀττική καί ἡ Ἀθήνα ;
- ΓΙΑΝΝΟΥΚΑΚΗΣ Τήν πρώτη Ἰανουαρίου 1833, ἀλλά ἔως τόν Φεβρουάριο δέν εἶχε γίνει ἡ παράδοσις καί τότε ὁ βασιλεὺς Ὀθων ἢ μᾶλλον ἡ ἀντιβασιλεία τῶν Βαυαρῶν, γιατί ὁ Ὀθων ἦτανε ἀνήλικος ἀκόμη, ἐξέδωσε βασιλικό διάταγμα, νά πάῃ στήν Ἀθήνα ὁ ὑπουργός τῆς Παιδείας Ἰάκωβος Ρίζος Νερουλός, μὲ μεγάλη προσωπικότης τῆς ἐποχῆς, νά παραλάβῃ τήν Ἀττική καί τήν Ἀθήνα ἀπὸ τόν Χατζῆ Ἰσμαήλ μπέη... Τὸ σχετικὸ Βασιλικὸ Διάταγμα πού ἔχει ἡμερομηνία 10 Φεβρουαρίου 1833, καταλήγει μὲ αὐτὴν τὴν φράσι. Διαβασέ την Γιάγκο γιὰ νά τὴν ἀκούσουν καί οἱ ἀκροαταί μας.
- ΓΙΑΝΝΙΑΔΗΣ (Διαβάζει) Ἀναθέτομεν δέ τὴν κατοχὴν τῶν ἀνωτέρω ἐπαρχιῶν καί μερῶν εἰς τὸν ἡμέτερον ἐπὶ τῶν Ἐκκλησιαστικῶν καί τῆς Δημοσίας Παιδείας, Γραμματεία τῆς Ἐπικρατείας κύριον Ἰάκωβον Ρίζον καί περιμένομεν ὥστε ὄλοι οἱ κάτοικοι καί ὑπήκοοι, νά ὑπακούωσι κατὰ χρέος, εἰς τὰς ἐν ὀνόματί μας ἐκδοθησομένας παρ' αὐτοῦ διατάξεις...
- ΓΙΑΝΝΟΥΚΑΚΗΣ Αὐτὸ τὸ διάταγμα βρίσκειται δημοσιευμένο στὰ Ἀπομνημονεύματα τοῦ Ἀλεξάνδρου Ραγναβῆ, πού ἦτανε τότε διευθυντῆς τῆς δημοσίας Ἐκπαιδεύσεως στὸ ὑπουργεῖο τοῦ Ρίζου Νερουλοῦ, Ὁ Γραμματεὺς - ἔτσι ἐκέγοντο τότε οἱ ὑπουργοί : γραμματεῖς - θέλει νά πάρῃ μαζί του τὸν Ἀλέξανδρο Ραγναβῆ πού ἤξερε καλὰ καί τούριμα γιατί ἦτανε φαναριώτης καί τοῦ τὸ πρότεινα. Καί συνεχίζει ὁ Ραγναβῆς στὰ Ἀπομνημονεύματά του. Διάβασε Γιάγκο :
- ΓΙΑΝΝΙΑΔΗΣ Μόλις ἤκουσα τὴν ἀπροσδόκητον ὑπουργικὴν πρότασι, ἐξεπλάγην καί χαρούμενος ἀπήντησα εἰς τὸν ὑπουργόν : Σὰς εὐγνωμονῶ

κύριε ὑπουργέ γιά τήν τιμή πού μου κάνετε. Θά ἔλθω μαζί σας πολύ εὐαρίστως, ἀφοῦ, ἄλλως τε θά μου δοθῇ εὐκαιρία νά εἶμαι ὁ πρῶτος ἐξ ὄλων τῶν ὑπαλλήλων τῆς Κυβερνήσεως πού θά χαιρετίσω τάς Ἀθήνας, ἐλευθέρας....

ΓΙΑΝΝΟΥΚΑΚΗΣ Καί σημειώνει στά Ἀπομνημονεύματά του ὁ Ἀλέξαδρος Ραγιαβῆς ὅτι πῆγε ἀμέσως στόν ράφτη του καί παρήγγειλε μιὰ καινούργια " ὁδοιπορικήν ἐνδυμασίαν "... μά δυστυχῶς τὸ ταξίδι του στήν Ἀθήνα, μεταιώθηκε ὅπως ἐξηγεῖ ὁ ἴδιος στό βιβλίο του :

ΓΙΑΝΝΙΔΗΣ Κατά τήν τελευταίαν ὁμως στιγμήν, ἤλλαξε γνώμην ὁ ὑπουργός μου κύριος Ρίζος καί μοί εἶπεν ὅτι καθ' ὄν καιρόν τά ὑπουργεῖα ὀργανίζοντο ἐκ νέου καί οἱ θέσεις διενέμοντο, δέν ἔπρεπε ν' ἀπουσιάσω, ἵνα μή εὕρωσι τινές ἀφορμήν νά μέ παραγξωνίσουν. Ἡ συμβουλή αὕτη ἦτο πατρική καί ὀρθή, δι' ὃ καί ὑπέκυφα μετ' εὐγνωμοσύνης.

ΓΙΑΝΝΟΥΚΑΚΗΣ Ἔτσι ὁ ὑπουργός Ἰάκωβος Ρίζος Νερουλός, πῆγε μόνος του στήν Ἀθήνα, μά γύρισε ἄπρακτος πίσω, γιατί δέν τόν βρῆκε τόν Τοῦρκο διοικητή Χατζῆ Ἰσμαήλ μπέη...

ΓΙΑΝΝΙΔΗΣ Γιατί δέν τόν βρῆκε ; Κρυβότανε ὁ τοῦρκος διοικητής ;

ΓΙΑΝΝΟΥΚΑΚΗΣ Σχεδόν κρυβότανε. Μόλις ἔμαθε ὅτι ἔφθανε στήν Ἀθήνα ὁ Ἰάκωβος Ρίζος ἀπεσταλμένο τῆς Ἀντιβασιλείας, ὁ Χατζῆ Ἰσμαήλ μπέης ἔφυγε γιά τήν Χαλιίδα, ὅπου εἶχε κτήματα δικιά του. Ὁ Ἰάκωβος Ρίζος ἦλθε σ' ἐπαφή μέ τούς δημογέροντες τῆς Ἀθήνας, τόν Σταῦρο Βλάχο, τόν Σπύρο Πατούσα καί τόν Τουρναβίτη, τόν Ἀγγελο Γέροντα καί ἄλλους καί ἔμαθε τί συνέβαινε.

ΓΙΑΝΝΙΔΗΣ Τί συνέβαινε δηλαδή ;

ΓΙΑΝΝΟΥΚΑΚΗΣ Πολλοί τοῦρκοι παραληδες καί πρῶτος ἀπ' ὄλους ὁ Χατζῆ Ἰσμαήλ μπέης, εἶχανε κτήματα στήν Ἀθήνα, στό Χαλάνδρι, στήν Χαλιίδα καί θέλανε νά τά πουλήσουν σέ καλή τιμή πρίν ἐγκαταλείψουν τήν Ἀθήνα.

- ΓΙΑΝΝΙΔΗΣ Καταλαβαίνω λοιπόν τί γινότανε. Οί άθηναίοι πού ξέστανε ότι θά φύγουνε όπως δήποτε οί Τούρκοι πού είχανε τά μεγάλα κτήματα, τούς έκβιάζανε νά τά δώσουν μέ χαμηλές τιμές. Καί μεταξύ αυτών θά ήτανε ασφαλώς καί ο 'Ισμαήλ μπέης ο διοικητής.
- ΓΙΑΝΝΟΥΚΑΚΗΣ Βέβαια. Είχε καί αυτός κτήματα καί ζητούσε νά τά πουλήση πριν φύγη. Γι' αυτόν τόν λόγο κωλυσιεργούσε καί επέφευγε νά 'ρθη σ' έπαφή μέ τούς εκπροσώπους τής 'Αντιβασιλείας.
- ΓΙΑΝΝΙΔΗΣ Τούς εκπροσώπους είπες ; "Ήτανε πολλοί ; Δέν ήρθε από τό Ναύπλιο μόνον ο ύπουργός 'Ιάκωβος Ρίζος ;
- ΓΙΑΝΝΟΥΚΑΚΗΣ Ναι, για τήν παραλαβή τής 'Αττικής καί τής 'Αθήνας, αλλά μαζί μέ τόν 'Ιάκωβο Ρίζο Νερουλό, έφθασε στήν 'Αθήνα καί ο περίφημος στρατηγός Μακρυγιάννης, μέ διαταγή νά διαλύση τά άτακτα τούρκικα καί άρβανίτικα στίφη πού έλυμαίνοντο τά χωριά καί τήν υπαίθρη χώρα... "Ας τούς αφήσωμε λοιπόν τούς δύο εκπροσώπους νά κάνουν τήν δουλειά τους καί ας θυμηθοϋμε κανένα παλιό άθηναϊκό τραγούδι.
- ΚΛΕΙΩ ΔΕΝΑΡΔΟΥ (μέ συνοδεία πιάνου) Αλλά τά μάτια π' αγαπώ...
Κ.τ.λ. Κ.τ.λ.
- ΓΙΑΝΝΙΔΗΣ Καί ξαναγυρίζομε στήν εποχή του 1833 καί στήν 'Αθήνα. Τί άπέκανε ο Μακρυγιάννης ; Τά διέλυσε τά ~~ατάκτα~~ άτακτα στίφη ;
- ΓΙΑΝΝΟΥΚΑΚΗΣ 'Ο Μακρυγιάννης πού όπως ξέρομε από τά δικά του 'Απομνημονεύματα ήτανε πονηρός καί πανέξυπνος Ρουμελιώτης, έχρησιμοποίησε τόν καλύτερο τρόπο για νά πετύχη τόν σκοπό του. Τά γρόσια.
- ΓΙΑΝΝΙΔΗΣ Σοβαρά ; 'Εμοίρασε χρήματα ;
- ΓΙΑΝΝΟΥΚΑΚΗΣ "Ολοι αυτοί οί άτακτοι, πού δέν ήτανε καί τόσο πολλοί είχανε άρχηγούς, καπεταναίους. Αυτούς έναλψε ο στρατηγός Μακρυγιάννης καί τούς μοίρασε γρόσια... τούς έδωσε άρκετά γρόσια υπό τόν όρο νά πάνε στά χωριά τους καί στόν τόπο του ο καθένας. "Έτσι τούς έφερε στό φιλότιμο καί επέφυγε νά τούς διαλύση ηυριολεκτικά.

- ΓΙΑΝΝΙΔΗΣ Μπράβο του Μακρυγιάννη. Είναι αυτός που κατοικούσε κοντά στην 'Αιρόπολι και από τό στίτι του ώνομάσ ηκε δλη ή συνοικία Μακρυγιάννη :
- ΓΙΑΝΝΟΥΚΑΚΗΣ Αυτός ακριβώς. Τά απομνημονεύματά του τά άνευάλυφε ό νεώτερος λογοτέχνης και ιστορικός Γιάννης Βλαχογιάννης και τά έδημοσίευσε, άποτελοθν δέ σπουδαίο στοιχεία για τήν μελέτη τής ζωής εκείνα τά χρόνια. Όμως άς αφήσωμε τά πολύ ιστορικά αυτά γεγονότα να ποθμε κάτι πιο εύθυμο
- ΓΙΑΝΝΙΔΗΣ Χωρίς ν' απομακρυνθοθμε από τήν έποχή εκείνη.
- ΓΙΑΝΝΟΥΚΑΚΗΣ Δέν θ' απομακρυνθοθμε. 'Ακριβώς εκείνη τήν έποχή, πριν φθάση ό "Οθων στην 'Αθήνα, ήρθανε μερικοί άξιωματικοί του βαυαριου στρατου για να βροθνε καταλύματα και να προετοιμάσουν τήν διαμονή του στρατου. Μεταξύ των άξιωματικων ήτανε ό Χριστόφορος Νέζερ ~~κατά το έπος του Μακρυγιάννη~~ ό παπουσ του κομικοθ μας ήθοποιοθ Χριστοφόρου Νέζερ...
- ΓΙΑΝΝΙΔΗΣ Αυτόθ που ήγινε πρώτοθ φρούραρχοθ τής 'Αιροπόλεωθ
- ΓΙΑΝΝΟΥΚΑΚΗΣ Αυτόθ ακριβώς και άλλοι δύο νεαροί βαυαροί ύπολοχαγοί ένας Πέλνιτθ κι' ένας Βέμπερ, που ήτανε πολύ άσχημοθ ένθ ό Πέλνιτθθ ήτανε ώρατοθ άνδραθ.
- ΓΙΑΝΝΙΔΗΣ 'Αρχίζω να μαντεύω ότι θα δημιουργήθηκε καμμιά έρωτική άντιζηλία...
- ΓΙΑΝΝΟΥΚΑΚΗΣ "Οχι ακριβώς έρωτική άντιζηλία μά κάτι σχετικό. Οί άθηναίτεθ τής έποχθθς εκείνηθ φαίνεται πως ήτανε πολύ όμορφεθ.
- ΓΙΑΝΝΙΔΗΣ Αυτό είναι γνωστό. 'Ο φραντσέζοθ ποιητήθ Λαμαρτίνοθ, στο περίφημο ταξιδιωτικό του βιβλίου : Ταξίδι στην 'Ανατολή, θαυμάζει τίθ άθηναίτεθ για τήν κορμοστασιά τουθ και κυρίωθ για τά ώρατα τουθ μαθρα μάτια.
- ΓΙΑΝΝΟΥΚΑΚΗΣ Μάλιστα. Κάθε ξένοθ που ερχότανε στην 'Αθήνα και ήβλεπε τίθ άθηναίτεθ από κοντά, παλάβωνε από τήν όμορφιά τουθ που τήν υπεγράμμιζε πιο έντονα τό κόκκινο φέσι μέ τήν μαύρη τουθ φουντα.

- ΓΙΑΝΝΙΔΗΣ Καί τί ἔγινε μέ τούς βαυαρούς ἀξιωματικούς ;
- ΓΙΑΝΝΟΥΚΑΚΗΣ "Α ναί... Πειράζανε τόν Βέμπερ καί τοῦ λέγανε ὅτι δέν εἶχε καμμιά ἐλπίδα νά κατακτήσῃ τήν καρδιά μιᾶς ἀθηναίας, πρῶτον γιατί οἱ ἑλληνίδες δέν πιάνονται εὐχόλα σέ δίχτυα ἐρωτικά καί δεύτερον γιατί ἦτανε τόσο ἄσχημος πού δέν μποροῦσε ποτέ νά τόν προσέξῃ γυναῖκα. Καί ὁ Βέμπερ πεισμάτωσε καί ὑποσχέθηκε νά ἀναγγεῖλῃ στούς συναδέλφους του τήν πρῶτη του κατάκτησι.
- ΓΙΑΝΝΙΔΗΣ Καί τά κατάφερε ὁ Βεμπερ ; 'Ανυπομονῶ νά μάθω.
- ΓΙΑΝΝΟΥΚΑΚΗΣ Μή βιάζεσαι Γιάννο καί θά σοῦ πῶ. Ὑστερα ἀπό δύο μέρες ἔρχεται ὁ ὑπολοχαγός Βέμπερ γεμάτος χαρά καί ἀναγγέλλει στούς φίλους του ὅτι μιᾶ ὠραιότατη ἀθηναία κόρη, τοῦ εἶχε δώσει ραντεβού γιά τίξ δέκα τό βράδυ, στό σπίτι της κοντά στήν Καπνικακάρεα. "Αν δέν μέ πιστεύετε, ἔλατε νά δῆτε. Τά χάσανε οἱ ἄλλοι. Στίς δέκα τό βράδυ ; Μάλιστα στίς δέκα... Μοῦ τό εἶπε ἡ ἴδια. Καλά σέ τί γλώσσα σοῦ τό εἶπε ; 'Εκείνη γερμανικά δέν ξέρει ἀσφαλῶς, ἐσύ ρωμέϊνα δέν σιαμπάζεις. Πῶς σοῦ τό εἶπε ; Καί ὁ νεαρός ὑπολοχαγός διηγήθημε ὅτι εἶχε παρακολουθήσει μιᾶ ὁμορφη νέα μέ τό φεσάνι της στραβά πού ἄφηνε νά ξεφεύγουν τά μαῦρα της μαλλιά καί εἶχε ἐπιχειρήσει νά τῆς μιλήσῃ, μά ἐκείνη τόν εἶχε περιφρονήσει. 'Εγώ ἐπέμενα, εἶπε ὁ ὑπολοχαγός καί ὅταν ἔφθασε στό σπίτι της, κοντά στήν ἐκκλησία τῆς Καπνικακάρεας, τήν ξαναρώτησα : Πότε θά μπορέσω νά σᾶς ξαναἰδῶ ; Τότε ἐκείνη ἐγύρισε, μέ κοίταξε κατάματα καί τεντωνοντας τά δύο της χέρια, ἄνοιξε τά δέκα της δάκτυλα... Εἶναι φανερό ὅτι μοῦ ἔλεγε μέ νοήματα : στίς δέκα... στίς δέκα τό βράδυ.
- ΓΙΑΝΝΙΔΗΣ Δηλαδή τόν μούντζωσε μέ τά δύο της χέρια.
- ΓΙΑΝΝΟΥΚΑΚΗΣ 'Ακριβῶς, μά πού νά καταλάβῃ ὁ βαυαρός αὐτήν τήν ἑλληνοπρεπέστατη χειρονομία. Φυσικά τοῦ τήν ἐξήγησε ὁ Νέζερ πού ἤξερε τά πράγματα.

ΓΙΑΝΝΙΔΗΣ Τήν ἔπαθε λοιπόν ὁ καημένος ὁ βαυαρὸς ὑπολοχαγὸς ὁ Βέμπερ. Μὰ ἐκεῖνη τήν ἐποχὴ, ὁ ἔρωτας δέν ἦτανε δύσκολος μόνο γιὰ τούς ξένους. Ἦτανε δύσκολος καί ἀπροσπέλαστος ἀκομη καί γιὰ τούς ντόπιους. Καί δέν εἶναι λίγες οἱ καντάδες στίς ὁποῖες ὁ ἔρωτευμένος κανταδόρος ἐπειλεῖ ὅτι θά σκοτωθῇ ἀφοῦ δέν τὸν προσέχει ἡ ἀγαπημένη του. Καί σέ κάποια ἀπ' αὐτές τίς καντάδες, ὁ ἔρωτευμένος βλέπει τήν ὠραία του ντυμένη στά μαῦρα πού θά τὸν κλαίῃ...

ΚΛΕΙΩ ΔΕΝΑΡΔΟΥ (μέ συνοδεία πιάνου) Στά μαῦρα ντυμένη
στά μαῦρα θέ νά 'σαι...

Κ.τ.λ. Κ.τ.λ.

ΓΙΑΝΝΙΔΗΣ Μιά ἀπορία ἔχω ἀγαπητέ μου Δημήτρη. Τήν ἐποχὴ ἐκεῖνη, πρίν ἀκόμη φθάσῃ ὁ Ὄθων στήν Ἀθήνα, τήν νέα πρωτεύουσα τοῦ Κράτους, ἡ Ἀθήνα ἦτανε ἓνα ἀπέραντο ἐρείπιο μέ ἐλάχιστα καλούτσικα σπίτια καί μέ ἓνα δυό χάνια καί ὄχι ξενοδοχεῖα.

ΓΙΑΝΝΟΥΚΑΚΗΣ Καί ἔτσι εἶναι.

ΓΙΑΝΝΙΔΗΣ Ποῦ κατοικοῦσαν ὅλοι αὐτοί οἱ βαυαροὶ ἀξιωματικοί ;

ΓΙΑΝΝΟΥΚΑΚΗΣ Ὑπῆρχε στά 1832, ἓνα μοναδικό ξενοδοχεῖο κάπως εὐπρόσωπο στό τέρμα τῆς ὁδοῦ Ἀθηνᾶς, στό Μοναστηράκι πού ἐλέγετο " Ξενοδοχεῖον ἢ Εὐρώπη". Ἐμεῖ λοιπόν κατοικοῦσαν ὅλοι αὐτοί οἱ βαυαροὶ ἀξιωματικοί, ἀνά δύο καί τρεῖς σέ κάθε δωμάτιο καί τούς ἐξυπηρετοῦσε κάπως αὐτό τό ξενοδοχεῖο, γιατί ἡ σύζυγος τοῦ ξενοδόχου μιλοῦσε γερμανικά.

ΓΙΑΝΝΙΔΗΣ Μιλοῦσε γερμανικά ἡ σύζυγος τοῦ ξενοδόχου ; Πῶς αὐτό ;

ΓΙΑΝΝΟΥΚΑΚΗΣ Ἦτανε περίεργο αὐτό τό ζευγάρι τῶν ξενοδόχων. Ὁ σύζυγος ἐλέγετο Κ αζάλι καί ἦτανε ἰταλὸς καί μονόφθαλμος. Στρατιώτης τοῦ φιλέλληνοῦ ἰταλοῦ ἀξιωματικοῦ Σανταρόζα, εἶχε χάσει τό ἓνα του μάτι σέ μιὰ μάχη. Παντρεύτηκε ὅταν τελείωσε ἡ Ἐπανάσταση τοῦ 21 μέ μιὰ ξεπεσμένη βιεννέζα πού ἦτανε καί αὐτὴ μ' ἓνα μάτι.

ΓΙΑΝΝΙΔΗΣ Ὁρατο ζευγάρι ; Τό ξενοδοχεῖο τῶν μονοφθάλμων !... Φαντάζομαι ὅτι θά ἔκαναν χρυσές δουλειές ἀφοῦ δέν ὑπῆρχε ἄλλο ξενοδοχεῖο

ΓΙΑΝΝΟΥΚΑΚΗΣ Πραγματικά χρυσές δουλειές, μά' όσο έβλεπαν ότι τό ξενοδοχεΐο τους ήτανε μοναδικό, τόσο μεγάλωνε ή όρεξί τους καί θέλανε νά κερδίσουν όλο καί περισσότερα. Καί γράφει σχετικώς στά 'Απομνημονεύματά του ο βαυαρός αξιωματικός Χριστόφορος Νέζερ. Διάβασέ 'το έσύ Γιάννο :

ΓΙΑΝΝΙΔΗΣ Μ'όλον ότι τό ζεύγος τών μονοφθάλμων Καζάλι εΐχεν από ένα μόνον όφθαλμόν, έν τούτοις οι όφθαλμοί αύτοί ήσαν όξυδερκέστατοι καί διαρκώς ηΰξανον τάς τιμάς τών φαγητών ένώ έμείωναν τάς μερίδας, έως ότου οι βαυαροί αξιωματικοί πελάται των άπεφάσισαν νά έγναταλείφουν τό ξενοδοχεΐον του ζεύγους Καζάλι. Τό πρόβλημα όμως ήτο : Ποϋ θά μετέβαιναν νά κατοικήσουν όλοι αύτοί οι αξιωματικοί : "Εκαμαν έρανον μεταξύ των καί ήγόρασαν τό άμπέλι ενός τούρκου ο όποτος έπρόκειτο νά φύγη έξ 'Αθηνών μέ σιοπόν νά κτίσουν ένεΐ ξενοδοχεΐον... Καί τό κτίσανε αυτό τό ξενοδοχεΐο :

ΓΙΑΝΝΟΥΚΑΚΗΣ Στήν αρχή έμαντρώσανε τόν χΰρο, αυτό τό άμπέλι, χρησιμοποι-
οϋντσε για κτίστες τούς βαυαρούς ~~αξιωματικούς~~ στρατιώτες. Πέτρα έπαιρναν από τόν Λυκαβητό πού τόν εΐχαν κάνει νταμάρι. Καί σιγά σιγά τό ξενοδοχεΐο κτίσθηκε καί ώνομάσθηκε : Πausίλυπον. Φυσικά φυτέφανε καί δένδρα καί λουλούδια στόν χΰρο καί οι άθηναίοι ~~φάρμα~~ καμάρωναν αυτό τό νέο κτίριο. Καί ξέρεις Γιάννο πού ήτανε αυτό τό άμπέλι του Τούρκου :

ΓΙΑΝΝΙΔΗΣ Θά σου φανή παράξενο άν σου πΰ ότι ξέρω. Τό έχομε ξαναπει άλλως τε . 'Ενεΐ όπου εΐθαε σήμερα τό Πολυτεχνείον.

ΓΙΑΝΝΟΥΚΑΚΗΣ Μάλιστα. Κατά σύμπτωσιν εκείνη τήν έποχή, από ένα καράβι πού εΐχε ναυαγήσει έξω από τόν Πειραιά, σώθηκε ένας γερμανός Χάρτμαν μέ τήν γυναΐκα του καί σ'αυτούς τούς δύο καρτμαν ανέθεσαν οι βαυαροί αξιωματικοί τήν διεύθυνσι του ξενοδοχείου. 'Ο σύζυγος εΐχε τήν διεύθυνσι καί ή κυρία Χάρτμαν τήν κουζίνα καί τό έστιατόριον.

- ΓΙΑΝΝΙΑΔΗΣ "Έχουν πολύ ένδιαφέρον αυτές οι πληροφορίες για τήν 'Αθήνα τοῦ 1832, πρίν γίνῃ πρωτεύουσα τοῦ Κράτους καί ἀσφαλῶς θά ὑπάρχουν καί ἄλλες λεπτομέρειες ν' ἀναφέρωμε.
- ΓΙΑΝΝΟΥΚΑΚΗΣ Πολλές καί πρώτη ἀπ' ὅλες ἦτανε ὁ φλόμος.
- ΓΙΑΝΝΙΑΔΗΣ 'Ο φλόμος ; 'Ο φλόμος ξέρω πῶς εἶναι ἓνα φυτό σχεδόν δηλητηριώδες πού βγάζει μιὰ δυνατὴ κακοσμία...
- ΓΙΑΝΝΟΥΚΑΚΗΣ "Ἔτσι εἶναι. Λοιπόν ἡ 'Αθήνα ἦτανε γεμάτη ἀπό φλόμο, ἰδίως στά περίχωρά της ... μά αὐτό θά τοῦ ποῦμε ἀφοῦ πρώτα θυμηθοῦμε κανένα τραγοῦδι. 'Η κλειώ ἄς τό διαλέξῃ μόνη της.
- ΚΑΒΙΩ ΔΕΝΑΡΔΟΥ (μέ συνοδεία πιάνου) Αὐτό τό ἄχ. . πῶς νά τό πῶ ;
- Κ.τ.λ. Κ.τ.λ.
- ΓΙΑΝΝΙΑΔΗΣ Καί τώρα ἐρχόμαστε στόν φλόμο.
- ΓΙΑΝΝΟΥΚΑΚΗΣ "Ὀλη ἡ 'Αθήνα ἦτανε γεμάτη φλόμο καί τσουκνίδες. 'Ἐμεῖς ὅπου εἶναι σήμερα ἡ ὁδός Σταδίου, ἦτανε ἓνα βεθύ ρέμμα πού σχεδόν δέν φαινότανε τό βάθος του ἀπό τό δάσος τοῦ φλόμου καί τῆς τσουκνίδας. 'Ἡ σημερινή ὁδός Βουκουρεστίου, ἄλλο ρέμμα, ἀρχαῖος ξεροπόταμος, ὁ 'Αγχεσμός... 'Ο 'Ιλισσός μπροστά στό στάδιο καί πιό πέρα τό περίφημο ρέμμα τῆς Καλιρροῆς, ἡ ὁδός Μάρνη ἄλλος ξεροπόταμος μά δάσος ἀπό φλόμο καί τσουκνίδες...
- ΓΙΑΝΝΙΑΔΗΣ Καί πῶς καθάρισε ὅλη αὐτή ἡ κατάστασις ;
- ΓΙΑΝΝΟΥΚΑΚΗΣ 'Ο ἄλλος δέν εἶχε χρήματα νά βάλῃ ἐργάτες. "Ἔτσι λοιπόν ὁ πρῶτος δήμαρχος τῆς 'Αθήνας, ἐπέβαλλε μιὰ ἀναγκαστικὴ ἀγγαρεία στοὺς πολίτες νά ξεφλομώσουν τόν τόπο. Κάθε πολίτης λοιπόν πού μπορούσε νά χειρισθῇ μιὰ τσάπα, δούλεψε σιληρὰ μιὰ δυό μέρες καί ἔσκαψε ὅπου ὑπῆρχε φλόμος. "Ἔτσι βγήκανε οἱ ρίζες τοῦ κακοῦ φυτοῦ καί ὅταν ξεράθηκαν σέ δυό τρεῖς μέρες, τοὺς ἔβαζαν φωτιά καί καίγανε τόν φλόμο.
- ΓΙΑΝΝΙΑΔΗΣ Αὐτή θά" ἦτανε ἀσφαλῶς ἡ πρώτη δημοτικὴ μέριμνα γιά τόν καθαρισμό τῆς πρωτεύουσας. Καί ποιός ἦτανε ὁ δήμαρχος αὐτός ;

σκαλετόν του κυρίου Πίγνα... Ποῦ νά βρισκότανε ἄραγε αὐτό τό χοροδιδασκαλετόν του Πίγνα ;

ΓΙΑΝΝΟΥΚΑΚΗΣ

"Ἐχω τήν ἐντύπωσι ὅτι βρισκότανε στήν γωνία τῆς πλατείας Κά-
νιγγος μέ τήν ὁδόν Χαλκοκονούλη. Ἀργότερα αὐτό τό χοροδιδασ-
καλετο, τό πήρε ὁ περίφημος χοροδιδάσκαλος Ἀνδρεόπουλος
πού ἐδίδασκε χορό στά πλούσια ἑριστοκρατικὰ σπίτια, ὅπου
νέοι καί νέες καλῶν οἰκογενειῶν σχηματίζανε φαράγγια ὀμάδες
πού τίς ἀποκαλοῦσανε γ κ ρ ο ὕ π, μαζευόντουσαν σ' ἓνα σπίτι
τῆς συντροφικῆς καί πήγαινε ὁ Ἀνδρεόπουλος νά τοῦς μάθῃ ταγ-
κῶ, σοττίς, οὐάν στέπ καί κάθε νέο χορό. Ὅμως διανόψαμε τήν
ἀνάγνωσι τοῦ χρονογραφήματος τοῦ Μωραϊτίνη.

ΓΙΑΝΝΙΔΗΣ

(συνεχίζει) εὐρίσκομαι εἰς τό χοροδιδασκαλετόν του κυρίου Πίγ-
να. Ἐδῶ ξεθυμαίνουν τά πόδια, ὅλη ἡ νεολαία χορεύει ἐκεῖ καί
ἐκεῖ περνάει τίς βραδυές τῆς. Εἰσέρχομαι. Ἡ αἴθουσα τοῦ κυρί-
ου Πίγνα, καθαρά καί μεγάλη εἶναι γεμάτη μέχρι ἀσφυξίας. Ὁ
κύριος Πίγνας, ἓνας εὐγενέστατος ἄνθρωπος, ἵσταται εἰς τό μέ-
σον καί διευθύνει τά ζεύγη. Ὅλοι χορεύουν θαυμάσια, ὅλοι εἶ-
ναι πρώτης τάξεως χορευταί... Κοιτάζω τό ρολοῖ μου : εἶναι δύο
μετά τό μεσονύκτιον !

ΓΙΑΝΝΟΥΚΑΚΗΣ

Καταλαβαίνεις λοιπόν ἀγαπητέ μου Γιάννη ; Ξενυχτούσανε οἱ πι-
λαιοὶ ἄθηναῖοι ἀφοῦ στίς δύο μετά τά μεσάνυχτα χοροπηδούσανε
στό χοροδιδασκαλετο τοῦ Πίγνα

ΓΙΑΝΝΙΔΗΣ

Μά τό παλιό ἀθηναϊκό ξενύχτι εἶναι γνωστό καί ἀπό ἕλλα ντο-
κουμέντα. θυμήσου σέ παρακαλῶ τοῦς στίχους τοῦ Σουρή γιά τά
θέατρα :
Ἡ Γενοβέφα μαρτυρᾷ μέ τά μαλλιὰ λυμένα
κινεῖται, δαιμονίζεται κι' ἀφρίζει ὅλο ἓνα
ὁ Γοδεφρείδος μιά γροθιά κατὰμουτρα τῆς δίνει
κι' ἀμέσως πέφτεθ' μπρούμυτα ἡ δυστυχῆς ἐπείνη,
ἐνῶ προσέρχεται ἕτερος λυσομανῆς ἐν τάχει
καί πέντε τῆς φιλοδωρεῖ, κλωτσιές εἰς τό στομάχι